

Angela Saini - Superieur. De terugkeer van de Rassentheorie

Angela Saini Ills.: Joseph Sassoon Semah

Superieur van de wetenschapsjournalist Angela Saini is een verslag van het uitgebreide onderzoek naar de biologische feiten rondom het begrip ras.

Bestaat er een verband tussen ras en IQ? Welk ras is het beste? Zijn wij één mensensoort of niet? Wat kan het moderne wetenschappelijke bewijsmateriaal ons echt vertellen over de menselijke verschillen, en wat betekenen die vervolgens?

Deze vragen zijn allerm minst gedateerd. De rassentheorie beleeft een zorgwekkende comeback, in wetenschap en politiek. Angela Saini onderzoekt in *Superieur* pseudowetenschappelijke beweringen en theorieën over ras, en toont aan waarom ze onhoudbaar zijn. Angela Saini komt tot de conclusie dat de biologie deze vraag niet kan beantwoorden. Als we de betekenis van ras willen begrijpen, moeten wij begrijpen hoe macht werkt. Een onderzoek van de Verlichting via het negentiende-eeuwse imperialisme en de twintigste-eeuwse eugenetica naar de revival van de rassentheorie in de eenentwintigste eeuw.

Saini toont in *Superieur* aan hoe macht het idee van ras telkens weer opnieuw vormgeeft, hoe macht de wetenschappelijke feiten beïnvloedt. De betekenis houdt

verband met de tijd.

Lang hebben witte mensen van Europese afkomst zich aan de top van de machtshierarchie bevonden en bouwden hun wetenschappelijk verhaal over de menselijke soort rond dit geloof. Maar geen enkele regio of volk heeft recht op een claim op superioriteit.

'Ras is het tegenargument. Ras komt in de kern van de zaak neer op het geloof dat we van geboorte anders zijn, diep in ons lichaam, misschien zelfs qua karakter en intellect, en in onze uiterlijke verschijning.' Het is het idee dat bepaalde groepen mensen bepaalde aangeboren kwaliteiten hebben. Ras, gevormd door macht, heeft een eigen kracht verkregen. Witheid werd de zichtbare maatstaf van de menselijke moraliteit. Sinds de Verlichting hadden veel Europese denkers zich verenigd rond het idee dat de mensheid één was, dat we dezelfde gemeenschappelijke vermogens deelden. Ook al was er een rassenhiërarchie, ook al waren er mindere mensen en betere mensen, we waren allemaal nog steeds menselijk. In de volgende eeuw vroeg men zich weer af, of we echt wel tot hetzelfde soort behoorden: want waarom zagen wij er niet hetzelfde uit en gedroegen we ons niet op dezelfde manier? Het is geen toeval dat de moderne ideeën over ras zijn gevormd tijdens de hoogtijdagen van het Europese kolonialisme, toen de machthebbers overtuigd waren van hun eigen superioriteit. In de VS werd dezelfde verwrongen logica gebruikt om de slavernij te rechtvaardigen. En de wetenschap voorzag het racisme van intellectueel gezag.

De rasantheorie heeft zich altijd op het kruispunt van wetenschap en politiek opgehouden, en van wetenschap en economie. Ras was niet alleen een middel om fysieke verschillen te classificeren, het was ook een manier om de menselijke vooruitgang te meten, en om te kunnen oordelen over de capaciteiten en rechten van anderen, aldus Saini. Ook Hitlers ideologie van rassenhygiëne had geen kans van slagen zonder wetenschappers, zij zorgden voor het theoretisch kader en droegen bij aan het klaren van de klus zelf. Degenen wier ideeën het regime goed te pas kwamen werden gepromoot en gevierd.

In 1950 formuleerde UNESCO, vlak na de Tweede Wereldoorlog, zijn eerste verklaring over ras, waarin de eenheid tussen mensen werd benadrukt in een gezamenlijke inspanning om een einde te maken aan wat wordt gezien als het gevolg van een 'fundamenteel anti-rationeel denksysteem.' Alle mensen behoren tot dezelfde soort 'Homo sapiens'. Het grootste deel van de zichtbare diversiteit is cultureel van aard. Een cruciaal moment in de geschiedenis. Racisme was niet

langer aanvaardbaar. Wetenschappers en antropologen gingen grotendeels achter UNESCO staan.

We denken dat de verschrikkingen van de Holocaust en eerdere genocides, de slavernij en het kolonialisme tot een andere tijd behoren. Dat eugenetica een vies woord is. Saini definieert eugenetica als is een berekende manier van denken over het menselijk leven; mensen worden gereduceerd tot louter delen van een geheel, die hun ras omlaag- of omhoogtrekken. Bijna alles wat we zijn is al beslist voordat we geboren zijn. Maar er zijn weer nieuw wegen gevonden om raciale verschillen te onderzoeken, en dat sommige rassen iets beter waren dan de andere. Na de Tweede Wereldoorlog hebben intellectuele racisten nieuwe netwerken opgezet met

het doel racisme weer respectabel te maken. De eugenetici en rassentheorie waren niet verdwenen met de ondergang van het naziregime. Ras werd herpositioneerd voor de eenentwintigste eeuw. Ze noemt als een van de voorbeelden de Indiase regering, die in 2018 een commissie in het leven had geroepen om de geschiedenis te herschrijven. Een mythische versie van de geschiedenis zou worden gepropageerd waar in Indiase dominante geloof, het hindoeïsme, in het hele Indiase verleden centraal zou worden gesteld.

De hindoe-superioriteit zou sommige Indiërs de kans bieden hun zelfrespect terug te winnen, collectieve trots te laten gelden, en een nieuw gevoel van nationale identiteit bouwen.

We blijven steeds maar terugkomen op ras omdat we er vertrouwd mee zijn. Onze moderne ideeën over ras zijn nauw verbonden met hoe we eruitzien. In biologische termen lijken echter de verschillen niet verder te gaan dan de huid. Het is een vergissing te denken dat de interne verschillen even groot zijn als de externe verschillen lijken. De opkomst van nationalisme en racisme heeft velen van ons verrast. Identiteitspolitiek heeft velen in de greep. Het doel is hetzelfde: het benadrukken van de verschillen ten bate van politiek gewin.

Zij doet geen beroep een gedeelde menselijkheid. Alles om maar 'superieur' te zijn.

Angela Saini - Superieur. De terugkeer van de Rassentheorie. Uitgeverij Ten Have, Amsterdam, 2020. ISBN 9789025907174

Angela Saini is wetenschapsjournalist voor *BBC Radio*. Haar werk is onder andere gepubliceerd in *New Scientist* en *The Economist*.

Eerder verscheen bij Uitgeverij Ten Have *Ondergeschikt: Hoe kennis over vrouwen ons misleidt en wat we daaraan kunnen doen*.